

ZWIERZĘTA

Ciekawostki o niedźwiedziach: 38 sprawdzonych faktów

Ciekawostki zebrał: Marcin Balana · Opublikowano: 19.10.2026 · Zaktualizowano: 20.10.2026 · Zweryfikowano: 20.10.2026

Niedźwiedzie to rodzina 8 gatunków dużych drapieżnych ssaków z Ameryki, Europy i Azji, od niedźwiedzia malajskiego ważącego często poniżej 50 kg po niedźwiedzia polarnego i kodiaka, które mogą ważyć do 720 kg. W Polsce żyje tylko niedźwiedź brunatny, ściśle chroniony od 1952 r. i spotykany wyłącznie w Karpatach. Podczas snu zimowego jego serce bije średnio 26 razy na minutę, a w okresie aktywności 75 razy.

NAJWAŻNIEJSZE W SKRÓCIE

- Na świecie żyje 8 gatunków niedźwiedzi, a 6 z nich IUCN uznała w 2007 r. za zagrożone wyginięciem.
- Serce hibernującego niedźwiedzia brunatnego bije średnio 26 razy na minutę zamiast 75.
- Niedźwiedź polarny jest od 15 maja 2008 r. gatunkiem zagrożonym według amerykańskiej ustawy o gatunkach zagrożonych.
- Nowo narodzona panda wielka waży 3–5 uncji (ok. 85–142 g), czyli ok. 1/900 wielkości matki.
- W 2022 r. niedźwiedzie brunatne zajmowały w Polsce obszar ok. 4475 km² w Karpatach.
- Niedźwiedź Wojtek trafił do 22. Kompanii Zaopatrywania Artylerii w sierpniu 1942 r., a zmarł w zoo w Edynburgu w 1963 r.
- W europejskich jaskiniach znaleziono szczątki ponad 100 000 niedźwiedzi jaskiniowych.

Rodzina niedźwiedziowatych

1 Ile jest gatunków niedźwiedzi?

Na świecie żyje 8 gatunków niedźwiedzi, dużych drapieżnych ssaków z krótkim ogonem, które występują w Ameryce, Europie i Azji, podaje Encyclopaedia Britannica. Najmniejszy jest niedźwiedź malajski, który często waży mniej niż 50 kg. Największym niedźwiedziem i zarazem największym drapieżnikiem lądowym jest niedźwiedź polarny albo kodiak: każdy z nich może ważyć do 720 kg, czyli ponad 14 razy więcej.[1]

Źródło: Encyclopaedia Britannica, Bear , Data publikacji: 2026.10.10, Data odczytu: 2026.10.20

2 Największym żyjącym niedźwiedziem jest niedźwiedź polarny

Największym żyjącym niedźwiedziem jest niedźwiedź polarny (*Ursus maritimus*), którego dorosłe samce ważą zwykle 400–600 kg i mierzą 2,4–2,6 m od nosa do ogona, podaje Księga Rekordów Guinnessa. Kodiak (*Ursus arctos middendorffi*), podgatunek niedźwiedzia brunatnego z wysp Kodiak, Afognak i Shuyak na Alasce, jest zwykle krótszy, ale masywniej zbudowany.[2]

Rekord Źródło: Guinness World Records, Largest bear , Data odczytu: 2026.10.19

3 Najcięższy lądowy drapieżnik ważył ok. 900 kg

Najcięższym lądowym drapieżnikiem był według Księgi Rekordów Guinnessa niedźwiedź polarny o szacowanej masie ok. 900 kg, zastrzelony w 1960 r. na Morzu Czukockim na zachód od Kotzebue na Alasce. Miał mierzyć 3,5 m od nosa do ogona, ale te dane są sporne. Ponad 900 kg miał też ważyć na początku lat 80. XX w. kodiak Goliath z zoo Space Farms w New Jersey.[3]

Rekord Źródło: Guinness World Records, Heaviest carnivore on land , Data odczytu: 2026.10.19

4 Ile gatunków niedźwiedzi jest zagrożonych?

W 2007 r. Międzynarodowa Unia Ochrony Przyrody (IUCN) ogłosiła, że 6 z 8 gatunków niedźwiedzi na świecie jest zagrożonych wyginięciem. Niedźwiedź malajski trafił wtedy do kategorii „narażony”, bo według ekspertów jego liczebność spadła o co najmniej 30% w ciągu 30 lat. Niedźwiedź polarny został uznany za gatunek narażony na Czerwonej Liście IUCN już w 2006 r.[4]

Źródło: IUCN, Seventy-five percent of bear species threatened with extinction , Data publikacji: 2007.11.12, Data odczytu: 2026.10.19

5 Baribali są liczniejsze niż wszystkie inne niedźwiedzie razem

Na świecie żyje ok. 900 000 baribali, czyli niedźwiedzi czarnych amerykańskich, podała IUCN w 2007 r. To ponad dwa razy więcej niż łącznie wszystkich pozostałych gatunków niedźwiedzi. Baribal jest jednym z 2 gatunków niedźwiedzi, obok niedźwiedzia brunatnego, których IUCN nie uznała w 2007 r. za zagrożone wyginięciem.[4]

Źródło: IUCN, Seventy-five percent of bear species threatened with extinction , Data publikacji: 2007.11.12, Data odczytu: 2026.10.19

6 Wargacz zjada prawdopodobnie nawet 500 000 owadów dziennie

Wargacz, niedźwiedź z Azji Południowej, żywi się mrówkami i termitami i zjada prawdopodobnie nawet 500 000 owadów w ciągu dnia, podaje magazyn Smithsonian. Młode wargacza rodzą się ślepe i ważą ok. 1 funta, czyli ok. 0,45 kg. W 15 akredytowanych ogrodach zoologicznych w USA żyją tylko 42 wargacze, a gatunek opisał naukowo zoolog George Shaw w 1791 r.[5]

Źródło: Smithsonian Magazine, Meet the National Zoo's Adorable One-Month-Old Sloth Bear Cubs, the First Born There in More Than a Decade , Data publikacji: 2026.01.06, Data odczytu: 2026.10.19

Sen zimowy i narodziny młodych

7 Jak wolno bije serce niedźwiedzia w czasie snu zimowego?

Serce hibernującego niedźwiedzia brunatnego bije średnio 26 razy na minutę, a w okresie aktywności 75 razy, czyli prawie 3 razy szybciej. Zmierzyli to duńscy, szwedzcy i norwescy naukowcy, którzy wykonali badanie echokardiograficzne serca u 7 dziko żyjących niedźwiedzi w Dalarnie w Szwecji. Wyniki opublikowali w 2014 r. w czasopiśmie „Cardiovascular Ultrasound”.[6][7]

Źródła: Jørgensen P.G. i in., Low cardiac output as physiological phenomenon in hibernating, free-ranging Scandinavian brown bears (*Ursus arctos*) – an observational study , Data publikacji: 2014.09.16, Data odczytu: 2026.10.20; Norwegian Institute for Nature Research (NINA), rekord publikacji w repozytorium Brage , Data odczytu: 2026.10.20

8 Serce śpiącego niedźwiedzia pompuje 4 razy mniej krwi

Serce niedźwiedzia brunatnego w czasie snu zimowego pompuje średnio 0,86 l krwi na minutę, a w okresie aktywności 3,54 l, czyli ok. 4 razy więcej. Wynika to z badania 7 dziko żyjących niedźwiedzi w Szwecji opublikowanego w 2014 r. Autorzy wyjaśniają, że podczas hibernacji zapotrzebowanie tkanek na energię spada do 25% poziomu z okresu aktywności.[6][7]

Źródło: Jørgensen P.G. i in., Low cardiac output as physiological phenomenon in hibernating, free-ranging Scandinavian brown bears (*Ursus arctos*) – an observational study , Data publikacji: 2014.09.16, Data odczytu: 2026.10.20; Norwegian Institute for Nature Research (NINA), rekord publikacji w repozytorium Brage , Data odczytu: 2026.10.20

9 Ile miesięcy niedźwiedź spędza w gawrze?

Niedźwiedź brunatny w Skandynawii może spędzać w gawrze nawet 7 miesięcy w roku, podają autorzy badania opublikowanego w 2022 r. w „Frontiers in Physiology”. Gawrą bywa opuszczone mrowisko, jaskinia skalna lub miejsce pod wykrotem, czyli wyrwanym z korzeniami drzewem. Hibernacja to według badaczy przystosowanie do surowej zimy, w którym spada przemiana materii i aktywność zwierzęcia.[8]

Źródło: Thiel A. i in., Seasonality in Biological Rhythms in Scandinavian brown Bears , Data publikacji: 2022.04.07, Data odczytu: 2026.10.19

10 Młode niedźwiedzia rodzą się, gdy matka śpi

Samica niedźwiedzia brunatnego rodzi młode 6–8 tygodni po zagnieżdzeniu się zarodka, które następuje dopiero na początku hibernacji, choć gody odbywają się późną wiosną i wczesnym latem. Takie opóźnione zagnieżdżenie zarodka badacze nazywają implantacją opóźnioną. Matka w czasie porodu wciąż hibernuje, a w miocie jest zwykle od 1 do 4 młodych.[8]

Źródło: Thiel A. i in., Seasonality in Biological Rhythms in Scandinavian brown Bears , Data publikacji: 2022.04.07, Data odczytu: 2026.10.19

11 Niedźwiedź może stracić zimą 1/3 masy ciała

Niedźwiedź brunatny może w czasie zimowej hibernacji w gawrze stracić do 1/3 masy ciała, podaje amerykańska służba parków narodowych (NPS). Hibernacja może trwać nawet pół roku, dlatego niedźwiedzie z Parku Narodowego Katmai na Alasce gromadzą jesienią zapasy tłuszczu, jedząc łososie nerki. Park organizuje internetowy konkurs Fat Bear Week na najgrubszego niedźwiedzia.[9]

Źródło: National Park Service, Katmai National Park and Preserve, Fat Bear Week Begins October 3rd , Data publikacji: 2018.10.01, Data odczytu: 2026.10.19

Niedźwiedź polarny

12 Od kiedy niedźwiedź polarny jest gatunkiem zagrożonym w USA?

Od 15 maja 2008 r. niedźwiedź polarny ma w całym zasięgu status gatunku zagrożonego (threatened) według amerykańskiej ustawy o gatunkach zagrożonych (Endangered Species Act). Decyzję ogłosiła U.S. Fish and Wildlife Service. Podstawą był fakt, że niedźwiedzie polarne traktują lód morski jako główne siedlisko, a ich podstawowym pokarmem są foki, głównie nerpy obrączkowane.[10]

Źródło: U.S. Fish and Wildlife Service, Federal Register, Determination of Threatened Status for the Polar Bear (*Ursus maritimus*) Throughout Its Range , Data publikacji: 2008.05.15, Data odczytu: 2026.10.19

13 Ile jest niedźwiedzi polarnych na świecie?

Na świecie żyje ok. 23 315–26 000 niedźwiedzi polarnych w 19 subpopulacjach, podaje dokument Konwencji o gatunkach wędrownych (CMS) ze stycznia 2025 r. Czerwona Lista IUCN zalicza niedźwiedzia polarnego do gatunków narażonych na wyginięcie. Za najpoważniejsze zagrożenie w całym zasięgu gatunku dokument uznaje zanik arktycznego lodu morskiego wskutek zmian klimatu.[11][10]

Źródła: UNEP/CMS, UNEP/CMS/CCWS2025/Doc.3.1c, Annex C , Data publikacji: 2025.01.15, Data odczytu: 2026.10.19; U.S. Fish and Wildlife Service, Federal Register, Determination of Threatened Status for the Polar Bear (*Ursus maritimus*) Throughout Its Range , Data publikacji: 2008.05.15, Data odczytu: 2026.10.19

14 Ile waży nowo narodzony niedźwiedź polarny?

Nowo narodzony niedźwiedź polarny waży tylko 0,6 kg, ma sierść, ale jest ślepy i bezradny, podaje U.S. Fish and Wildlife Service. Najczęściej samica rodzi 2 młode, a mioty z 3 młodymi zdarzają się w Arktyce sporadycznie. Dorosłe samice ważą 181–317 kg, a samce do 654 kg.[10]

Źródło: U.S. Fish and Wildlife Service, Federal Register, Determination of Threatened Status for the Polar Bear (*Ursus maritimus*) Throughout Its Range , Data publikacji: 2008.05.15, Data odczytu: 2026.10.19

15 Samica niedźwiedzia polarnego rodzi młode co 3 lata

Samica niedźwiedzia polarnego zwykle po raz pierwszy łączy się w parę w wieku 4–5 lat, a młode rodzi w wieku 5–6 lat, podaje U.S. Fish and Wildlife Service. Do kolejnego rozrodu jest gotowa dopiero po odstawieniu młodych, dlatego odstęp między miotami wynosi u tego gatunku 3 lata.[10]

Źródło: U.S. Fish and Wildlife Service, Federal Register, Determination of Threatened Status for the Polar Bear (*Ursus maritimus*) Throughout Its Range , Data publikacji: 2008.05.15, Data odczytu: 2026.10.19

16 Ile lat żyje niedźwiedź polarny?

Najstarsza znana samica niedźwiedzia polarnego żyjąca na wolności miała 32 lata, a najstarszy znany samiec 28 lat, podaje U.S. Fish and Wildlife Service. Niewiele niedźwiedzi polarnych żyjących na wolności dożywa jednak ponad 20 lat. Dane pochodzą z dokumentu, na którego podstawie w 2008 r. uznano niedźwiedzia polarnego za gatunek zagrożony w USA.[10]

Źródło: U.S. Fish and Wildlife Service, Federal Register, Determination of Threatened Status for the Polar Bear (*Ursus maritimus*) Throughout Its Range , Data publikacji: 2008.05.15, Data odczytu: 2026.10.19

17 Ciężarna niedźwiedzica polarna może nie jeść 8 miesięcy

Ciężarna samica niedźwiedzia polarnego, która późne lato spędza na lądzie przed wejściem do gawry, może nie jeść nawet przez 8 miesięcy, podaje U.S. Fish and Wildlife Service. Większość ciężarnych samic kopie gawry w śniegu na lądzie jesienią i wczesną zimą. W gawrze rodzą się młode, które przychodzą na świat ślepe i ważą ok. 0,6 kg.[10]

Źródło: U.S. Fish and Wildlife Service, Federal Register, Determination of Threatened Status for the Polar Bear (*Ursus maritimus*) Throughout Its Range , Data publikacji: 2008.05.15, Data odczytu: 2026.10.19

18 Kiedy niedźwiedzie polarne rodzą młode?

Ciężarne niedźwiedzice polarne wchodzą do gawr porodowych w październiku lub listopadzie, a rodzą młode w grudniu lub styczniu, podaje U.S. Geological Survey (USGS), który prowadzi badania niedźwiedzi polarnych od 1985 r. Matki z młodymi opuszczają gawry w marcu lub kwietniu. USGS prowadzi badania m.in. w południowej części Morza Beauforta. Gatunek jest jednym z 4 ssaków morskich, którymi zarządza Departament Spraw Wewnętrznych USA.[12][13]

Źródło: U.S. Geological Survey, Alaska Science Center, Polar Bear Research , Data odczytu: 2026.10.20; U.S. Geological Survey, Alaska Science Center, Polar Bear Maternal Denning , Data publikacji: 2024.07.31, Data odczytu: 2026.10.20

19 Niedźwiedzie polarne przeniosły gawry z lodu na ląd

Dawniej większość niedźwiedzi polarnych z populacji południowej części Morza Beauforta budowała gawry porodowe na lodzie morskim, podaje U.S. Geological Survey. W ciągu ostatnich 3 dekad lód stał się cieńszy i łatwiej się kruszy, a gawry przesunęły się w stronę lądu. Według danych z obrazy radiowych dorosłych samic gawry są dziś stosunkowo gęsto rozmieszczone na nadbrzeżnej nizinie arktycznej Alaski.[13]

Źródło: U.S. Geological Survey, Alaska Science Center, Polar Bear Maternal Denning , Data publikacji: 2024.07.31, Data odczytu: 2026.10.20

Panda wielka

20 Ile bambusa zjada panda wielka?

Panda wielka zjada od 70 do 100 funtów bambusa dziennie, czyli ok. 32–45 kg, podaje Smithsonian's National Zoo w Waszyngtonie. Jej układ pokarmowy bardziej przypomina układ pokarmowy drapieżnika niż roślinożercy. Zoo pozyskuje bambus dla swoich pand z 20 kęp rosnących w okolicach Waszyngtonu.[14]

Źródło: Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute, 50 Panda Facts to Celebrate 50 Years of Giant Pandas at the Smithsonian's National Zoo , Data publikacji: 2022.03.15, Data odczytu: 2026.10.19

21 Panda wielka ma pseudokciuk z kości nadgarstka

Panda wielka ma tzw. pseudokciuk, czyli wydłużoną i powiększoną kość nadgarstka pokrytą mięsistą poduszką skóry, która pomaga jej chwycić pędy bambusa, podaje Smithsonian's National Zoo, które trzyma pandy od 1972 r. Według zoo siła ugryzienia pandy wielkiej jest podobna do siły ugryzienia lwa.[14]

Źródło: Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute, 50 Panda Facts to Celebrate 50 Years of Giant Pandas at the Smithsonian's National Zoo , Data publikacji: 2022.03.15, Data odczytu: 2026.10.19

22 Nowo narodzona panda ma 1/900 wielkości matki

Nowo narodzona panda wielka waży 3–5 uncji, czyli ok. 85–142 g, i jest ok. 900 razy mniejsza od matki, podaje Smithsonian's National Zoo. Pandy rodzą czasem bliźnięta, ale zwykle przeżywa tylko jedno młode. Młode mogą zostać z matką do 3 lat, a dzikie matki potrafią po porodzie nawet miesiąc nie jeść ani nie pić.[14]

Źródło: Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute, 50 Panda Facts to Celebrate 50 Years of Giant Pandas at the Smithsonian's National Zoo , Data publikacji: 2022.03.15, Data odczytu: 2026.10.19

23 Samica pandy jest płodna krócej niż 3 dni w roku

Samica pandy wielkiej jest płodna krócej niż 3 dni w roku, podaje Smithsonian's National Zoo. Ciąża trwa od 90 do 180 dni, średnio 135 dni, a dojrzałość rozrodczą pandy osiągają w wieku 4–8 lat. Samica z waszyngtońskiego zoo Mei Xiang urodziła młode w wieku 22 lat, a wcześniej przeszła co najmniej 6 ciąż urojonych.[14]

Źródło: Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute, 50 Panda Facts to Celebrate 50 Years of Giant Pandas at the Smithsonian's National Zoo , Data publikacji: 2022.03.15, Data odczytu: 2026.10.19

24 Od 2016 r. panda wielka nie jest gatunkiem zagrożonym

Od 4 września 2016 r. panda wielka (*Ailuropoda melanoleuca*) ma na Czerwonej Liście IUCN status gatunku narażonego, a nie zagrożonego, bo jej populacja wzrosła dzięki ochronie lasów i zalesianiu. IUCN ostrzega, że zmiany klimatu mogą w ciągu 80 lat zniszczyć ponad 35% siedlisk bambusa, w których żyją pandy. Według Smithsonian na wolności żyje zaledwie 1864 pandy, a ok. 600 w ogrodach zoologicznych i ośrodkach hodowlanych.[15][14]

Źródła: IUCN, Four out of six great apes one step away from extinction – IUCN Red List , Data publikacji: 2016.09.04, Data odczytu: 2026.10.19; Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute, 50 Panda Facts to Celebrate 50 Years of Giant Pandas at the Smithsonian's National Zoo , Data publikacji: 2022.03.15, Data odczytu: 2026.10.19

25 Pierwsze pandy przyjechały do USA w 1972 r.

Pierwsze pandy wielkie w Smithsonian's National Zoo, samica Ling-Ling i samiec Hsing-Hsing, przyjechały do Waszyngtonu 16 kwietnia 1972 r. Były darem premiera Chin Zhou Enlaia dla Amerykanów, upamiętniającym historyczną wizytę prezydenta Richarda Nixona w Chinach. Para doczekała się 5 młodych, ale żadne nie przeżyło, a Hsing-Hsing zmarł w 1999 r. w wieku 28 lat.[16][14]

Źródła: Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute, The History of Giant Pandas at the Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute , Data odczytu: 2026.10.19; Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute, 50 Panda Facts to Celebrate 50 Years of Giant Pandas at the Smithsonian's National Zoo , Data publikacji: 2022.03.15, Data odczytu: 2026.10.19

Niedźwiedź brunatny w Polsce

26 Od kiedy niedźwiedź brunatny jest chroniony w Polsce?

Niedźwiedź brunatny jest w Polsce gatunkiem ściśle chronionym od 1952 r., gdy rozporządzenie Ministra Leśnictwa wykreśliło go z listy gatunków łownych. Częściową ochroną objęto go już po 1. wojnie światowej, ale wciąż można było na niego polować. Dziś Ministerstwo Klimatu i Środowiska określa go jako gatunek ściśle chroniony, wymagający ochrony czynnej.[17][18][19]

Źródła: Śmietana W. i in., Ocena rozmieszczenia i liczebności niedźwiedzia brunatnego *Ursus arctos* (L.) we wschodniej części polskich Karpat , Data odczytu: 2026.10.19; Tatrzański Park Narodowy, Rasa, która przetrwała. Kolejna odstona „niedźwiedziej” kampanii społecznej TPN , Data odczytu: 2026.10.19; Ministerstwo Klimatu i Środowiska, odpowiedź na interpelację nr 11050 , Data publikacji: 2025.08.04, Data odczytu: 2026.10.19

27 Niedźwiedzie zniknęły z niżu Polski w 18. stuleciu

Niedźwiedzie brunatne ostatecznie zniknęły z niżu Polski wraz z 18. stuleciem w wyniku polowań i kłusownictwa, podaje Tatrzański Park Narodowy. W Tatrach polowano na nie jeszcze długo potem: góral Jan Krzeptowski Sabata chwalił się, że osobiście zabił 13 niedźwiedzi, a niektóre źródła podają nawet 23. Do niedźwiedzia strzelał też w 1895 r. Henryk Sienkiewicz.[18]

Źródło: Tatrzański Park Narodowy, Rasa, która przetrwała. Kolejna odstona „niedźwiedziej” kampanii społecznej TPN , Data odczytu: 2026.10.19

28 Gdzie w Polsce żyją niedźwiedzie?

W 2022 r. niedźwiedzie brunatne zajmowały w Polsce obszar ok. 4475 km², a na 1650 km² z niego udokumentowano rozród, wynika z monitoringu GIOŚ. Niedźwiedzie stwierdzono w 179 kwadratach siatki 5×5 km, wyłącznie w Karpatach. Badanie wykonał Instytut Ochrony Przyrody PAN na podstawie ankiety elektronicznej, obejmując dane od 15 grudnia 2021 r. do 31 grudnia 2022 r.[20][21]

Źródła: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Instytut Ochrony Przyrody PAN (Berezowska-Cnota T., Olszańska A., Sergiel A.), Sprawozdanie z monitoringu niedźwiedzia, etap I, MGZ 2023–2025 (errata) , Data odczytu: 2026.10.19; Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Niedźwiedź *Ursus arctos* , Data odczytu: 2026.10.19

29 Ile niedźwiedzi żyje w Bieszczadach?

We wschodniej części polskich Karpat żyły w 2009 r. 83 niedźwiedzie brunatne (przedział 48–111 osobników), oszacowali naukowcy w badaniu opublikowanym w 2014 r. w „Rocznikach Bieszczadzkich”. Raport dla Komisji Europejskiej z 2007 r. podawał 95 niedźwiedzi w Polsce, w tym 66 w Bieszczadach. Jeszcze w 1976 r. liczbę niedźwiedzi w Bieszczadach Zachodnich oceniano na 18–27.[17]

Źródło: Śmietana W. i in., Ocena rozmieszczenia i liczebności niedźwiedzia brunatnego *Ursus arctos* (L.) we wschodniej części polskich Karpat , Data odczytu: 2026.10.19

30 Badania genetyczne wykazały 45 niedźwiedzi w Tatrach

W całych Tatrach żyło 45 niedźwiedzi brunatnych, z czego 15 po polskiej stronie, wykazały badania genetyczne SGGW i Tatrzańskiego Parku Narodowego rozpoczęte w 2012 r. Naukowcy przeanalizowali ponad 400 próbek i ustalili 45 niepowtarzalnych profili genetycznych. Według National Geographic Polska z 2026 r. raport Instytutu Ochrony Przyrody PAN wykazał w samych polskich Tatrach co najmniej 64 niedźwiedzie.[22][23]

Źródła: Science in Poland (PAP), 45 bears live in the Polish and Slovak Tatra mountains , Data odczytu: 2026.10.20; National Geographic Polska, Rekordowa liczba niedźwiedzi w Tatrach. Nowy raport Instytutu Ochrony Przyrody PAN , Data publikacji: 2026.04.28, Data odczytu: 2026.10.20

31 Samiec niedźwiedzia może przemierzać ponad 1000 km²

Areal osobniczy samca niedźwiedzia brunatnego w polskich Karpatach może obejmować ponad 1000 km², podają autorzy badania z „Roczników Bieszczadzkich” z 2014 r. Według GIOŚ niedźwiedzie śledzone satelitarnie wykorzystywały arealy o powierzchni 1300 km² w Bieszczadach i 550 km² w Tatrach. Stwierdzono też wędrówki niedźwiedzi na odległość 50–70 km.[17][21]

Źródła: Śmietana W. i in., Ocena rozmieszczenia i liczebności niedźwiedzia brunatnego *Ursus arctos* (L.) we wschodniej części polskich Karpat , Data odczytu: 2026.10.19; Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Niedźwiedź *Ursus arctos* , Data odczytu:

2026.10.19

32 Za szkody wyrządzone przez niedźwiedzie płaci Skarb Państwa

W latach 1999–2014 w województwie podkarpackim wypłacono 545 odszkodowań za szkody wyrządzone przez niedźwiedzie brunatne, z czego 97% dotyczyło pasiek. Średnie odszkodowanie wynosiło 1785 zł, a odszkodowania za szkody niedźwiedzi wypłaca się w Polsce od 1970 r. Według art. 126 ustawy o ochronie przyrody za szkody wyrządzone przez niedźwiedzie odpowiada Skarb Państwa.[24][25]

Źródła: Bautista C. i in., Odszkodowania za szkody powodowane przez niedźwiedzie brunatne w województwie podkarpackim w latach 1999–2014 , Data odczytu: 2026.10.19; Ministerstwo Klimatu i Środowiska, odpowiedź na petycję , Data publikacji: 2022.06.09, Data odczytu: 2026.10.19

33 Wokół gawry niedźwiedzia obowiązuje strefa 500 m

Wokół gawr niedźwiedzia brunatnego w okresie od 1 listopada do 30 kwietnia trzeba tworzyć strefy ochronne o promieniu 500 m, przypomnieli w 2025 r. Ministerstwo Klimatu i Środowiska. Podstawą jest ustawa o ochronie przyrody z 16 kwietnia 2004 r. i rozporządzenie Ministra Środowiska z 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt.[19]

Źródło: Ministerstwo Klimatu i Środowiska, odpowiedź na interpelację nr 11050 , Data publikacji: 2025.08.04, Data odczytu: 2026.10.19

Niedźwiedzie w historii

34 Skąd się wziął niedźwiedź Wojtek?

Niedźwiedź Wojtek trafił do polskich żołnierzy 8 kwietnia 1942 r., gdy maszerujący z Pahlavi w Iranie w stronę Palestyny wojskowi spotkali perskiego chłopca niosącego małego niedźwiedzia brunatnego. W sierpniu 1942 r. niedźwiedź został przekazany 22. Kompanii Zaopatrywania Artylerii 2. Korpusu Polskiego. Wpisano go na listę personelu kompanii.[26][27]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, On 15 November 1947, Wojtek the bear was moved from the Anders' Army to the Edinburgh Zoo , Data publikacji: 2022.11.14, Data odczytu: 2026.10.19; Muzeum Historii Polski (dzieje.pl), W krakowskim parku Jordana odsłonięto pomnik niedźwiedzia Wojtka , Data publikacji: 2014.05.18, Data odczytu: 2026.10.19

35 Niedźwiedź Wojtek nosił amunicję pod Monte Cassino

Niedźwiedź Wojtek z 22. Kompanii Zaopatrywania Artylerii nosił skrzynki z amunicją i ciągnął wózek z zaopatrzeniem podczas bitwy o Monte Cassino w 1944 r., podaje IPN. Za służbę w polskim wojsku awansowano go do stopnia kaprała. Kompania wprowadziła odznakę z niedźwiedziem niosącym w łapach pocisk artyleryjski.[26][28]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, On 15 November 1947, Wojtek the bear was moved from the Anders' Army to the Edinburgh Zoo , Data publikacji: 2022.11.14, Data odczytu: 2026.10.19; Instytut Pamięci Narodowej, Oddział w Krakowie, Międzynarodowy konkurs „Niedźwiedź Wojtek – żołnierz gen. Andersa” , Data publikacji: 2024.05.03, Data odczytu: 2026.10.19

36 Niedźwiedź Wojtek spędził 16 lat w zoo w Edynburgu

Niedźwiedź Wojtek trafił 15 listopada 1947 r. z Armii Andersa do ogrodu zoologicznego w Edynburgu, gdzie spędził 16 lat, aż do śmierci w 1963 r., podaje IPN. Przeszedł z wojskiem szlak z Iranu przez Irak, Syrię, Palestynę, Egipt i Włochy do Wielkiej Brytanii. Od 2014 r. w krakowskim

parku Jordana stoi jego brązowy pomnik o wysokości 2,3 m.[26][29][27]

Źródła: Instytut Pamięci Narodowej, On 15 November 1947, Wojtek the bear was moved from the Anders' Army to the Edinburgh Zoo , Data publikacji: 2022.11.14, Data odczytu: 2026.10.19; Imperial War Museums, War Memorials Register, Wojtek , Data odczytu: 2026.10.19; Muzeum Historii Polski (dzieje.pl), W krakowskim parku Jordana odstonięto pomnik niedźwiedzia Wojtka , Data publikacji: 2014.05.18, Data odczytu: 2026.10.19

37 Szczątki ponad 100 000 niedźwiedzi jaskiniowych

W europejskich jaskiniach znaleziono szczątki ponad 100 000 niedźwiedzi jaskiniowych (Ursus spelaeus), podaje Encyclopaedia Britannica. Gatunek ten był prawdopodobnie tak duży jak dzisiejsze kodiaki i w dużej mierze roślinożerny. Jego historia sięga ponad 1,6 mln lat wstecz, a wymarł stopniowo, do końca ostatniego zlodowacenia.[30]

Źródło: Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Cave bear , Data odczytu: 2026.10.19

38 Jaskinię Niedźwiedzią w Kletnie odkryto w 1966 r.

Jaskinię Niedźwiedzią w Kletnie odkryto przypadkiem 14 października 1966 r. podczas prac w kamieniołomie Kletno III. W jednej ze szczelin znaleziono niemal kompletny szkielet niedźwiedzia jaskiniowego, a także wiele kości lwów jaskiniowych. Dziś znanych jest ponad 5 km korytarzy jaskini, a 21 lipca 1977 r. utworzono tu rezerwat przyrody.[31]

Źródło: Muzeum Historii Polski (dzieje.pl, PAP), Znaleziona przez przypadek. Mija 60 lat od odkrycia Jaskini Niedźwiedziej , Data publikacji: 2026.10.14, Data odczytu: 2026.10.19

Niedźwiedzie w liczbach

Parametr | Wartość

Liczba gatunków niedźwiedzi | 8

Maksymalna masa niedźwiedzia polarnego i kodiaka (Britannica) | do 720 kg

Tętno niedźwiedzia brunatnego: hibernacja / aktywność | 26 / 75 uderzeń na minutę

Najdłuższy pobyt w gawrze (Skandynawia) | do 7 miesięcy w roku

Niedźwiedzie polarne na świecie | ok. 23 315–26 000

Masa nowo narodzonego niedźwiedzia polarnego | 0,6 kg

Bambus zjadany przez pandę wielką dziennie | 70–100 funtów (ok. 32–45 kg)

Obszar występowania niedźwiedzia w Polsce (2022) | ok. 4475 km²

Ścisła ochrona niedźwiedzia w Polsce | od 1952 r.

Szczątki niedźwiedzi jaskiniowych w Europie | ponad 100 000

Źródła danych: Encyclopaedia Britannica, Cardiovascular Ultrasound (Jørgensen i in. 2014), Frontiers in Physiology (Thiel i in. 2022), UNEP/CMS, U.S. Fish and Wildlife Service, Smithsonian's National Zoo, GIOŚ i IOP PAN, Roczniki Bieszczadzkie. Stan na 20 października 2026 r.

Mity i fakty o niedźwiedziach

FAŁSZ

„Niedźwiedzie brunatne żyją w lasach w całej Polsce”

Niedźwiedzie zniknęły z niżu Polski wraz z 18. stuleciem, a dziś występują w Polsce wyłącznie w Karpatach, na obszarze ok. 4475 km² (dane za 2022 r.).[20][18]

Źródła: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Instytut Ochrony Przyrody PAN, Sprawozdanie z monitoringu niedźwiedzia, etap I, MGZ 2023–2025 (errata) , Data odczytu: 2026.10.19; Tatrzański Park Narodowy, Rasa, która przetrwała , Data odczytu: 2026.10.19

FAŁSZ

„W czasie snu zimowego organizm niedźwiedzia pracuje tak samo jak latem”

Serce hibernującego niedźwiedzia brunatnego bije średnio 26 razy na minutę zamiast 75, a zapotrzebowanie tkanek na energię spada do 25% poziomu z okresu aktywności.[6]

Źródło: Jørgensen P.G. i in., Low cardiac output as physiological phenomenon in hibernating, free-ranging Scandinavian brown bears (*Ursus arctos*) – an observational study , Data publikacji: 2014.09.16, Data odczytu: 2026.10.20

CZĘŚCIOWO PRAWDA

„Panda wielka jest gatunkiem zagrożonym wyginięciem”

Od 2016 r. IUCN klasyfikuje pandę wielką jako gatunek narażony, a nie zagrożony, bo jej populacja wzrosła. Nadal jest to jednak kategoria zagrożenia, a zmiany klimatu mogą zniszczyć ponad 35% jej bambusowych siedlisk w ciągu 80 lat.[15]

Źródło: IUCN, Four out of six great apes one step away from extinction – IUCN Red List , Data publikacji: 2016.09.04, Data odczytu: 2026.10.19

CZĘŚCIOWO PRAWDA

„Niedźwiedź polarny to bez wątpienia największy niedźwiedź na świecie”

Księga Rekordów Guinnessa uznaje niedźwiedzia polarnego za największego żyjącego niedźwiedzia. Encyclopaedia Britannica podaje jednak, że największy jest niedźwiedź polarny albo kodiak, bo oba mogą ważyć do 720 kg.[2][1]

Źródła: Guinness World Records, Largest bear , Data odczytu: 2026.10.20; Encyclopaedia Britannica, Bear , Data publikacji: 2026.10.10, Data odczytu: 2026.10.20

FAŁSZ

„Wszystkie niedźwiedzie żywią się głównie mięsem”

Panda wielka zjada dziennie 70–100 funtów bambusa, wargacz żywi się mrówkami i termitami, a wymarły niedźwiedź jaskiniowy był prawdopodobnie w dużej mierze roślinożerny.[14][30]

Źródła: Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute, 50 Panda Facts to Celebrate 50 Years of Giant Pandas at the Smithsonian's National Zoo , Data publikacji: 2022.03.15, Data odczytu: 2026.10.19; Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Cave bear , Data odczytu: 2026.10.19

Źródła

1. Encyclopaedia Britannica, Bear. Adres: <https://www.britannica.com/animal/bear>. Data publikacji: 2026.10.10. Data odczytu: 2026.10.20.
2. Guinness World Records, Largest bear. Adres: <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/93319-largest-bear>. Data odczytu: 2026.10.19.
3. Guinness World Records, Heaviest carnivore on land. Adres:

- <https://www.guinnessworldrecords.com/world-records/70589-heaviest-carnivore-on-land>. Data odczytu: 2026.10.19.
4. IUCN, Seventy-five percent of bear species threatened with extinction. Adres: <https://iucn.org/content/seventy-five-percent-bear-species-threatened-extinction>. Data publikacji: 2007.11.12. Data odczytu: 2026.10.19.
5. Smithsonian Magazine, Meet the National Zoo's Adorable One-Month-Old Sloth Bear Cubs, the First Born There in More Than a Decade. Adres: <https://www.smithsonianmag.com/smart-news/meet-the-national-zoos-adorable-one-month-old-sloth-bear-cubs-the-first-born-there-in-more-than-a-decade-180987957/>. Data publikacji: 2026.01.06. Data odczytu: 2026.10.19.
6. Jørgensen P.G. i in., Low cardiac output as physiological phenomenon in hibernating, free-ranging Scandinavian brown bears (*Ursus arctos*) – an observational study. Wydawca: Cardiovascular Ultrasound. Wydanie: t. 12, art. 36, 2014. Adres: <https://doi.org/10.1186/1476-7120-12-36>. Data publikacji: 2014.09.16. Data odczytu: 2026.10.20.
7. Norwegian Institute for Nature Research (NINA), rekord publikacji w repozytorium Brage. Adres: <https://brage.nina.no/nina-xmlui/handle/11250/2396532?show=full>. Data odczytu: 2026.10.20.
8. Thiel A. i in., Seasonality in Biological Rhythms in Scandinavian brown Bears. Wydawca: Frontiers in Physiology. Wydanie: t. 13, art. 785706, 2022. Adres: <https://doi.org/10.3389/fphys.2022.785706>. Data publikacji: 2022.04.07. Data odczytu: 2026.10.19.
9. National Park Service, Katmai National Park and Preserve, Fat Bear Week Begins October 3rd. Adres: <https://www.nps.gov/katm/learn/news/fat-bear-week-begins-october-3rd.htm>. Data publikacji: 2018.10.01. Data odczytu: 2026.10.19.
10. U.S. Fish and Wildlife Service, Federal Register, Determination of Threatened Status for the Polar Bear (*Ursus maritimus*) Throughout Its Range. Adres: <https://www.fws.gov/policy/library/2008/E8-11105.html>. Data publikacji: 2008.05.15. Data odczytu: 2026.10.19.
11. UNEP/CMS, UNEP/CMS/CCWS2025/Doc.3.1c, Annex C. Adres: https://www.cms.int/sites/default/files/document/cms_ccws2025_doc.3.1c_ccva-annexc%5B1%5D.pdf. Data publikacji: 2025.01.15. Data odczytu: 2026.10.19.
12. U.S. Geological Survey, Alaska Science Center, Polar Bear Research. Adres: <https://www.usgs.gov/centers/alaska-science-center/science/polar-bear-research>. Data odczytu: 2026.10.20.
13. U.S. Geological Survey, Alaska Science Center, Polar Bear Maternal Denning. Adres: <https://www.usgs.gov/centers/alaska-science-center/science/polar-bear-maternal-denning>. Data publikacji: 2024.07.31. Data odczytu: 2026.10.20.
14. Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute, 50 Panda Facts to Celebrate 50 Years of Giant Pandas at the Smithsonian's National Zoo. Adres: <https://nationalzoo.si.edu/animals/news/50-panda-facts-celebrate-50-years-giant-pandas-smithsonians-national-zoo>. Data publikacji: 2022.03.15. Data odczytu: 2026.10.19.
15. IUCN, Four out of six great apes one step away from extinction – IUCN Red List. Adres: <https://iucn.org/news/species/201609/four-out-six-great-apes-one-step-away-extinction-%E2%80%93-iucn-red-list>. Data publikacji: 2016.09.04. Data odczytu: 2026.10.19.
16. Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute, The History of Giant Pandas at the Smithsonian's National Zoo and Conservation Biology Institute. Adres: <https://nationalzoo.si.edu/animals/history-giant-pandas-zoo>. Data odczytu: 2026.10.19.
17. Śmietana W. i in., Ocena rozmieszczenia i liczebności niedźwiedzia brunatnego *Ursus arctos* (L.) we wschodniej części polskich Karpat. Wydawca: Roczniki Bieszczadzkie. Wydanie: t. 22, 2014. Strony: 289–301. Adres: <https://archiwum.bdpn.pl/dokumenty/roczniki/rb22/art17.pdf>. Data odczytu: 2026.10.19.
18. Tatrzański Park Narodowy, Rasa, która przetrwała. Kolejna odłona „niedźwiedziej” kampanii społecznej TPN. Adres: <https://archiwum.tpn.pl/pl/pdf/2233>. Data odczytu: 2026.10.19.
19. Ministerstwo Klimatu i Środowiska, odpowiedź na interpelację nr 11050. Adres: <https://api.sejm.gov.pl/sejm/term10/interpellations/attachment/ATTDK9HX4/i11050-o1.pdf>. Data publikacji: 2025.08.04.

Data odczytu: 2026.10.19.

20. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Instytut Ochrony Przyrody PAN (Berezowska-Cnota T., Olszańska A., Sergiel A.), Sprawozdanie z monitoringu niedźwiedzia, etap I, MGZ 2023–2025 (errata). Adres: https://siedliska.gios.gov.pl/images/pliki_pdf/wyniki/2023-2025/dla_zwierzat/Sprawozdanie_z_monitoringu_niedzwiedzia_etap_I_MGZ_2023-2025_errata.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.

21. Główny Inspektorat Ochrony Środowiska, Niedźwiedź Ursus arctos. Adres: https://siedliska.gios.gov.pl/images/pliki_pdf/wyniki/2006-2008/dla_gat_zwierzat/Niedwied-Ursus-arctos.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.

22. Science in Poland (PAP), 45 bears live in the Polish and Slovak Tatra mountains. Adres: <https://scienceinpoland.pl/en/node/17866>. Data odczytu: 2026.10.20.

23. National Geographic Polska, Rekordowa liczba niedźwiedzi w Tatrach. Nowy raport Instytutu Ochrony Przyrody PAN. Adres: <https://www.national-geographic.pl/przyroda/rekordowa-liczba-niedzwiedzi-w-tatrach-nowy-raport-instytutu-ochrony-przyrody-pan/>. Data publikacji: 2026.04.28. Data odczytu: 2026.10.20.

24. Bautista C. i in., Odszkodowania za szkody powodowane przez niedźwiedzie brunatne w województwie podkarpackim w latach 1999–2014. Wydawca: Chrońmy Przyrodę Ojczystą. Wydanie: t. 71, nr 6, 2015. Strony: 442–453. Adres: https://panel.iop.krakow.pl/uploads/wydawnictwa_artykuly/516426cbbb1a99a0785b8d432342e2aa8cb1dbfb.pdf. Data odczytu: 2026.10.19.

25. Ministerstwo Klimatu i Środowiska, odpowiedź na petycję. Adres: https://bip.mos.gov.pl/fileadmin/user_upload/bip/skargi_wnioski_petycje/Petycje_2022/033_odpowiedz_na_petycje.pdf. Data publikacji: 2022.06.09. Data odczytu: 2026.10.19.

26. Instytut Pamięci Narodowej, On 15 November 1947, Wojtek the bear was moved from the Anders' Army to the Edinburgh Zoo. Adres: <https://eng.ipn.gov.pl/en/news/9982,On-15-November-1947-Wojtek-the-bear-was-moved-from-the-Anders-Army-to-the-Edinbu.html>. Data publikacji: 2022.11.14. Data odczytu: 2026.10.19.

27. Muzeum Historii Polski (dzieje.pl), W krakowskim parku Jordana odsłonięto pomnik niedźwiedzia Wojtka. Adres: <https://dzieje.pl/node/15966>. Data publikacji: 2014.05.18. Data odczytu: 2026.10.19.

28. Instytut Pamięci Narodowej, Oddział w Krakowie, Międzynarodowy konkurs „Niedźwiedź Wojtek – żołnierz gen. Andersa”. Adres: <https://krakow.ipn.gov.pl/pl4/edukacja/konkursy-historyczne/197986,Miedzynarodowy-konkurs-Niedzwiedz-Wojtek-zolnierz-gen-Andersa-Termin-nadsylania-.pdf>. Data publikacji: 2024.05.03. Data odczytu: 2026.10.19.

29. Imperial War Museums, War Memorials Register, Wojtek. Adres: <https://memorials.iwm.org.uk/memorial/78065>. Data odczytu: 2026.10.19.

30. Encyclopaedia Britannica (wydanie dla uczniów), Cave bear. Adres: <https://kids.britannica.com/students/article/cave-bear/319051>. Data odczytu: 2026.10.19.

31. Muzeum Historii Polski (dzieje.pl, PAP), Znaleziona przez przypadek. Mija 60 lat od odkrycia Jaskini Niedźwiedziej. Adres: <https://dzieje.pl/wiadomosci/znaleziona-przez-przypadek-mija-60-lat-od-odkrycia-jaskini-niedzwiedziej>. Data publikacji: 2026.10.14. Data odczytu: 2026.10.19.